

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 288. An & qualiter mutua adulteria conjugum compensentur invicem quò ad pœnas civiles.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

noeens lucratur, nec potest cogi ad restituendam eam. *c. perumque de donat. inter vir. & uxor. L. consensu. §. hac nisi. C. de repud. autb. ut liceat mari. §. quia verò plurima. col. 8. num. 117.* Clar. *l. c. num. 15.* Pirh. *num. 23.* & AA. mox citandi, quod ipsum fieri propter solum osculum alteri viro datum tenet. Clar. *num. 16.* Bald. *in c. tunc. de procur. num. 4.* & aliis, eò quod oscula dicantur proxima preparatoria ad adulterium, & mulier illa dans censeatur convicta de adulterio, quod certè in hisce partibus locum habere non videtur; fortè illud dici posset, si vir ejus mamillas attrectaret, ut iidem Bald. Clarus, citatque ab illis. Idem quoque de bonis paraphernalibus amitrendis ab uxore propter ejus adulterium, cum Gl. *in c. plerumque.* censent Clar. *l. c.* Covar. & alii contrarium veriùs tenentibus. Sylv. *v. adult. 6. num. 8.* Sanch. *cit. d. 8. num. 10.* Pirh. *cit. num. 23. in fine.* & alii apud Farin. *q. 142. n. 4. & 5.* eò quod hæc bona non dicantur dotalitium uxoris; in materia autem pœnali verba non sint extendenda extra propriam significationem.

3. Tertia, quod vir adulter amittat donationes propter nuptias, easque lucretur uxor innocens. *cit. c. consensus. §. si qua igitur.* Covar. *l. c. p. 2. c. 3. §. 6. num. 1. & 6.* Clar. *n. 15.* Sanch. *l. c. num. 2.* & 11, Farin. *q. 142. num. 1. & 35.* Pirh. *l. c.*

Quæst. 288. An & qualiter mutua adulteria conjugum compensentur invicem quò ad pœnas civiles?

I. R Esp. Marito quoque committente adulterium post sententiam divortii, compensationem hanc faciendam quò ad divortium, quò ad amissionem dotis, bonorum aliorum uxoris adulteræ, & donationis propter nuptias, ita ut neque vir adulter lucretur dotem aut alia bona uxoris & ad acquisita ab eo, dum innocens erat, reddenda cogi possit, &c. contra uxor adultera non lucretur donationem propter nuptias sibi factam à viro. Ita Sylv. *v. dos. q. 15. dicto 1.* Sanch. *cit. d. 8. n. 29.* alique apud ipsam; item Pirh. *h. t. n. 24.* sumitur tum ex *L. viro. ff. solut. mar.* Ubi accusantibus te invicem conjugibus de adulterio pronunciatum est, utrumque causam repudiè dedisse, quod tamen ita accipiendum, ut neuter vindicetur, sed ut paria delicta mutuà compensatione dissolvantur; nimirum ut Gl. *in cit. c. v. accusantibus.* per non restitutionem donationis propter nuptias, quam vir repetebat ab uxore, & non restitutionem dotis, quam mulier repetebat à viro, tum ex *c. si significasti. de divortius.* ubi in specie de pœna divortii dicitur, quòd, si adulterium mulieris sit notorium, vir cogi nequeat ad eam recipiendam, nisi constaret virum quoque commississe adulterium. Unde jam etiam innocente post latam sententiam divortii committente adulterium non obstante hac sententia conjugii dimisso competere actionem, quâ petere possit, ut readmittatur ad consortium dimittentis, & consequenter repetere dotem vel donationem propter nuptias per adulterium suum prius amissam, tradunt cum Gl. *in c. ult. h. t. v. fornicationis.* Barb. *ibid. num. 4.* Covar. *in epit. L. 4. Decret. p. 2. c. 7. §. 6. num. 5.* Pirh. *h. t. num. 28.* Clar. *§. adulterium. num. 17.* citato Felin. *in c. Lator. de re judicat. post. num. 9.* & alii apud Sanch. *L. 10. de mat. d. 9. num. 27.* Contrarium, nimirum nullam acquiri actionem conjugii adultero ad repetendum innocentem, qui post sententiam divortii adulteratus

est, dotem aut donationem propter nuptias, valde probabiliter tenent Sanch. *num. 30.* Propriore sententia rationes sunt, quòd sententia divortii ob adulterium uxoris feratur subintellecà hæc conditione: si vir continentiam servaverit. Quòd, cum post latam sententiam divortii peccaverit in legem conjugii, non possit uti beneficio sententiae, utpote fundatæ in violatione conjugii. Arg. *c. fin. de immun. eccles.* Quòd agi possit non obstante exceptione rei judicatæ, quando causa sententiae venit ad non-causam, seu cessat causa sententiae, ut Bart. *in L. 21. ff. de conduct. sine caus. n. 1.* Labente autem innocente in adulterium, cessat causa, ob quam lata est sententia separationis. Sed neque obstant rationes in contrarium, nempe quòd uxor non possit petere restitui viro, utpote quòd uxor non possit petere restituere viro, utpote quòd servato juris ordine spoliata per Judicem Ecclesiasticum, potest enim adhuc agere judicio petitorio. Quòd jus agendi ad cohabitationem semel extinctum per sententiam divortii non reviviscat; nam reviviscere potest novâ causâ superveniente adulterio innocentis. Adde, quòd jus, quòd habet uxor in matrimonio, per divortium omnino seu etiam habitualiter extinctum non sit, sed solum quò ad exercitium, seu impediatur, quò minus eo uti possit. Propriore sententia rationes sunt, quòd per sententiam divortii absolvatur conjux innocens ab obligatione societatis conjugalis, dissolvaturque contractus matrimonialis quò ad thorum & cohabitationem, ideòque per adulterium subsequens nulla inferatur injuria conjugii dimisso, quippe, qui per sententiam privatus est jure in corpus ipsius; ad quòd tamen dici potest, quòd jam dictum est, nimirum non privari illum isto jure absolute & in perpetuum, quia matrimonii vinculum dissolutum non est, sed solum sub conditione, si & quamdiu conjux manserit innocens, seu servaverit continentiam; quòd ipsum etiam negent adversarii, non tamen probant contrarium. Porro extenditur illa compensatio, primò; ut locum habeat, dum unus commisit plura adulteria, alter non nisi unum, cum jura quò ad hæc compensationem non habeant rationem numeri delictorum, sed tantum violatæ fidei conjugalis, quam si uterque fregerit, sive semel sive sæpius adulterando, delicta censentur paria. Sanch. *l. c. d. 6. num. 8.* Farin. *in pr. crim. q. 143. num. 73.* Pirh. *num. 30.* Secundò: si ab utroque conjugum commisso adulterio etiam ante reconciliationem unus se emendaverit, altero in adulterii committendi consuetudine persistente, postquam monitus ab emendato, ut abstinere, potest emendatus divortium instituere, quia talis monitio seu interpellatio habet vim reconciliationis, ac proinde idem est, ac si post reconciliationem commisset adulterium, quo casu licitum est contra lapsam separationem ab illo instituere, cum per reconciliationem matrimonium restituatur in pristinum statum, ac si adulterium nullum commissum fuisset, Pirh. *l. c.* cum Sanch. *l. c. d. 7. num. 1. & 4.* Tertio ut detur etiam compensatio adulterii cum Sodomia & Bestialitate, ita ut, sicut vero Sodomitæ petente separationem ab uxore adultera, hæc excipere possit de Sodomia viri, ita uxor petente separationem à viro Sodomita, hic excipere possit de adulterio. Cum, etsi Sodomia secundum se sit crimen gravius adulterio, in ordine tamen ad divortium instituendum utrumque crimen sit æquale, utpote propter quorum utrumque divortium concedatur. Quin & in ordine ad matrimonium gravius est adulterium, utpote per quòd

gravior

gravior inferetur injuria conjugii quam per Sodomiam. Pirh. *num.* 31. proceditque hæc compensatio juxta paulò antè dicta, etsi unus sit reus adulterii & Sodomia, alter solius adulterii. Farin. *l. c.* 9. 143. *num.* 35. modò sicut adulterium, ita & Sodomia sit plenè perfecta & consummata per effusionem seminis in vas, cum alias neutrum horum criminum sit sufficiens ad divortium. Sanch. *cit. d. 6. num.* 3. Farin. *l. c. num.* 75. Pirh. *l. c.*

2. Limitatur è contra responsio, ut non admittatur compensatio adulterii cum adulterio inter conjuges, nisi adulterium, cujus petitur compensatio, sit certum, notorium & liquidum. Host. *in c. ult. h. t. v. manifestè.* Jo-And. *ibid. n.* 1. Sanch. *l. c. d. 12. n.* 28. Farin. *l. c. num.* 80. Secus tamen est in foro conscientia, in quo adulterium occultum compensari potest cum adulterio publico alterius, ita ut adulter occultus non possit petere divortium in foro interno, in quo non requiritur alia probatio, sed sufficit, quòd constet soli adultero. ita Sanch. *d. 6. num.* 9. Farin. *num.* 82. Pirh. *n.* 32. Item limitatur ita, ut exceptio compensationis unius adulterii cum alio opponatur ante litem contestationem, si agatur criminaliter; Secus, si agatur civiliter ad divortium, tunc enim opponi potest omni tempore usque ad sententiam; quia tunc est exceptio peremptoria, virum repellens ab agendo seu à petendo divortio; in causa verò criminali non perimit delictum, sed excludit ab accusando, cujus loco cum quilibet accusare possit, habet vim exceptionis dilatoria, quæ opponi debet ante litem contestatam. Sanc. *l. c. num.* 10. Farin. *g.* 142. Covar. *l. c. §. 6. n.* 6. Pirh. *l. c.* Illud hic notandum in ordine ad dictam compensationem, quòd innocente post latam sententiam divortii incidente in adulterium Judex Ecclesiasticus ex officio suo reintegrare debeat matrimonium & conjuges hos adulteros inter se reconciliare, ut iterum cohærent, ut fornicationis periculo consulatur, delictum siquidem superveniens præjudicat rei judicaturæ ob animæ periculum, & Judex Officium suum impertiri debet, ubi id necessarium ad bonum commune & vitanda peccata. ita Abb. *in c. ult. h. t. num.* 4. Nav. *L. 5. consil. 1.* Sanch. *l. c. num.* 31. Pirh. *num.* 29.

Quest. 289. Num præter dictam adulteriorum compensationem sint aliæ causæ excusantes à pœnis adulterii tam Civilibus quam Criminalibus?

Resp. Sunt ferè sequentes: Prima, si uxor sit violenter oppressa, tunc enim cessante omni culpa cessat omnis pœna: Secus si non per vim absolutam tollentem omne voluntarium, sed per metum gravem sit carnaliter cognita; cum coacta voluntas non excuset in maleficiis, etsi ei tunc imponi nequeat pœna ordinaria adulterii, neque Civilis neque Criminalis, & sic privari nequeat neque dote, neque consortio viri; cum adulterium taliter punibile non committatur sine dolo malo. *L. penult. ff. h. t.* Qualiter in dicto casu non committitur; meretur tamen pœnam aliquam mitiorem. Secundò: Si uxor de consensu mariti eam prostituens commisit adulterium *L. cum mulier. ff. soluto mat.* ei enim objicere non potest matrimonium, præsertim si eam invitam prostituit. *c. discretionem de eo, qui cogn. consang. uxor.* Adeòque nec dorem retinere nec donationes propter nuptias repetere: Quin tamen tales à Magistratu possint puniri criminaliter, extra dubium esse videtur. *R. P. Levr. Jur. Can. Lib. V.*

detur. Tertiò: si vir uxorem adulteram retinuit, eique reconciliatus est; quia videtur condonasse injuriam. *Arg. c. quemadmodum de jurejur. c. si illi. 23. q. 4.* Gl. *in c. penult. h. t.* Zoel. *ad ff. leg. Juliam de adult. n. 5.* Quartò: Si maritus occidit uxorem deprehensam in adulterio, non lucratur dotem, sed possunt Hæredes uxoris eam ab illo repetere. *L. si ab Hostibus. §. si vir. ff. soluto mat.* ubi etiam in fine, quòd si uxor occidisset virum adulterum, non lucretur donationem propter nuptias ex pacto debitam. Quintò mortuo viro ante accusationem de adulterio motam civiliter ad lucrandam dotem, non licet Hæredibus uxorem viduam accusare & dotem repetere, *L. rei judicata. ff. sol. mat.* Sextò cessat accusatio elapso tempore præfixo, nempe quinquennio juxta dicta à nobis supra. Septimò: Pœnas ordinarias adulterii evadit, qui solutam, quam conjugatam putabat, carnaliter cognoscit, *Reiffent. h. t. num.* 24. denique qui omnem conatum ad adulterandum adhibuit, non tamen reipsà commisit; cum adulterium non ex solo animi proposito, sed ex actu ipso, nempe habita copula & seminatione in vas in ordine ad pœnas intelligatur. *L. fugitivus. ff. de V. S.* De cætero non excusatur à pœna conjux, qui propter extremam necessitatem commisit adulterium; Pirh. *num.* 35. cum Farin. *p. 5. q. 142. n.* 15. cum adulterium & fornicatio sit intrinsicè malum, & lege naturali & divinà prohibitum, Covar. *in reg. peccatum. p. 2. §. 1. num.* 6. *in 5. rat.* Pirh. *l. c.* ideòque, quamdiu voluntarium est, illius turpido & malitia talis est in se, ut nullà voluntate seu consensu, nullaque alià circumstantià, etiam vitæ periculo purgari vel tolli possit, sed potius omnia mala, morsque ipsa subeunda, quam præbendus in illud consensus, ut Farin. *l. c. q. 141. n.* 6. Secus ac ea res se habet in furto, quòd licitum est ad sublevandam necessitatem extremam, utpote per quod tunc nulla inferetur injuria domino rei acceptæ; quamvis tamen tanta necessitas & metus non excusant adulterium à culpa etiam gravi, excuset illud à pœna ordinaria adulterii & relinquat obnoxium pœnæ alicui mitiori pro foro externo; cum mitius puniendus sit, qui necessitate vel metu cogente, adeòque minus voluntariè facit malum, quam sponte faciens. Ita Pirh. *l. c.* cum Abb. *in c. sacris. de his qua vi. num.* 2. & Laym. *ibid. n.* 5.

Quest. 290. An inter pœnas adulterii fuerit aut sit occisio filia & uxoris deprehensæ in adulterio à patre vel marito?

1. Resp. Primò: Olim inter pœnas adulterii fuit, quòd pater & maritus adulteram & filiam deprehensam in adulterio impunè possent occidere, & de patre expressus est textus. *in L. parr. ff. ad Leg. Jul. de adult. & L. in ea. ff. eod.* & de marito. *L. si adulterium. §. 8. ff. eod.* Cujus utriusque ratio erat, quòd in hoc casu pater & maritus censerentur constituti ministri justitiæ, vel potius dicendum cum pluribus Theologis, quòd præfatæ leges etsi tale Homicidium tanquam licitum non approbarint, tamen immune esse voluerint à pœnis intuitu justii doloris. Hoc jus occidendi approbari in *Constit. Carolin. A. 142. & 150.* testatur Lauterb. *ad ff. ad Leg. Jul. de adult. 28.* citatis aliis, extenditque Justin. *in Novell. 117. a. 15.* concedendo facultatem occidendi quasi adulterum, id est, antè hæc de adulterio suspectum, & post trinas in scriptis contestationes & denunciationes in præsen-